

10. HAFTA

SUÇLA İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

a. Suç

Soyut ve biçimsel anlamda suç; ceza kanununun öngördüğü emir ve yasakların ihlalidir yani *“hukuk düzeninin müeyyide olarak ceza veya güvenlik tedbiri öngördüğü fiil”* olarak tanımlanabilir. Somut anlamda suç ise kanundaki soyut suç tanımına uygun fiildir. Suç, özü bakımından; *“kanun koyucunun inancına göre, devletin amaçlarıyla çatıştığı için, müeyyide olarak cezayı veya güvenlik tedbirini gerektiren fiildir”*

b. Fail (suçun aktif süjesi)

Suçun faili, cezai nitelikteki hukuka aykırı fiili işleyen kişidir. Her suçun mutlaka bir faili vardır. Adam öldürme, yaralama, hırsızlık, dolandırıcılık vb. suçlarda olduğu gibi, suçların büyük bir çoğunluğu herhangi bir kimse tarafından işlenebilir. Bu tür suçlara “genel suçlar” denir. Bazı suçları ise sadece belirli bir hukuki ya da fiili durumda olan kişiler işleyebilirler. Bu suçlara da “mahsus (özü)” suçlar denir. Örneğin, güveni kötüye kullanma (TCK. m. 155) suçu genel bir suç; zimmet (TCK m. 247) özgü bir suçtur.

c. Suçun Hukuki Konusu

Suçun hukuki konusu, *suçun oluşabilmesi için mutlaka ihlal edilmesi gereken hukuki varlık veya menfaattir*. Her suçun bir aktif süjesi olduğu gibi, her suçun mutlaka bir hukuki konusu da vardır. Hukuki konu suçtan suça değişir. Örneğin; insan öldürme suçunun hukuki konusu yaşam hakkı, yaralama suçunun hukuki konusu vücut bütünlüğü, hırsızlık suçunun hukuki konusu zilyetlik/mülkiyet, cinsel saldırı suçunun hukuki konusu cinsel dokunulmazlıktır.

d. Suçun Maddi Konusu

Üzerinde suçun işlendiği ve kanunen nazara alınan şahıs veya şey suçun maddi konusudur. Ancak maddi varlığı olan şeyler üzerinde suç işlenebilir. İnsan suçun maddi konusu olabilir; tüzel kişiler, tüzel kişiliğe sahip olmayan kişi toplulukları ve kendisine tapılan ilahi varlıklar gibi cismani varlığı olmayan şeyler, suçun maddi konusunu oluşturamazlar.

e. Mağdur (suçun pasif süjesi)

Ceza hukuku, belli bir süjenin alanından çıkıp, başka bir süjenin menfaat alanını zedeleyen fiillerle ilgilenir. O nedenle de her suçun mutlaka bir pasif süjesi vardır ve kimse, kendi kendisine karşı suç işleyemez. Örneğin, “intihar” suç değildir.

Pasif süje demek; hukuki varlık ve menfaatlerin belli kişi veya kişilerin elinde toplanması demektir. Sadece gerçek ve tüzel kişiler değil, aynı zamanda tüzel kişiliğe sahip olmayan insan toplulukları da suçun pasif süjesi olabilirler. Bu durumda suçun pasif süjesi; insan, aile, toplum, devlet, devletler topluluğu ve tüzel kişilerdir.

f. Suçta Zarar

Suç; devlete ait ve toplumun varlığına ve gelişmesine ilişkin menfaatlerin ihlalden kaynaklanan sosyal zarar yanında, bir de doğrudan doğruya zarar doğurur. Bu zarar her suçta mutlaka vardır ve hukuki varlığın kısmen veya tamamen zarara uğratılması, yok edilmesi ya da yok etme tehlikesinin yaratılması şeklinde ortaya çıkar. İlk olasılıkta zarardan, ikincisinde ise tehlikeden söz edilir. Yani ihlal ya zarar verme şeklinde ya da tehlikeye koyma biçiminde kendisini gösterir. Zarar suçlarında, hukuki konuda bir zararın meydana gelmiş olması aranırken; tehlike suçlarında suçun hukuki konusu üzerinde zarar tehlikesinin meydana gelmesi yeterlidir. Zararsız veya tehlikesiz suçtan söz etmek mümkün değildir.

g. Suçtan Zarar Gören

Suçun pasif süjesi ile suçtan zarar gören kişi farklıdır. Suçtan zarar gören kişi, herhangi bir suçtan dolayı *menfaati* ihlal edilen kişidir. Bunlar pasif süjenin yakınları da olabilirler. Örneğin, hakaret suçlarında suçtan zarar gören kişiyle, mağdur aynıdır. Kasten öldürme suçunda ise, sadece suçun pasif süjesiyle maddi konusu aynı, zarar gören kişiler farklıdır. Kasten öldürme suçunda pasif süje ölen kişi, suçtan zarar gören kişi ise yakınlarıdır.

h. Suçun Unsurları

Suçun analitik incelemesinde önce, asli (kurucu) unsurları ve tali (arızı, geçici) unsurlarını birbirinden ayırmak gerekir.

Asli unsurlar; suçun esasını oluşturan, belli bir suçun var olması için bulunması gereken unsurlardır. *Arızı unsurlar* ise, suçun varlığını ya da yokluğunu doğrudan ilgilendirmeyen, sadece suçun daha ağır veya daha hafif sayılması, dolayısıyla cezanın artması ya da azalması sonucunu doğuran unsurlardır.

Asli unsurlar da ikiye ayrılır: *Genel- asli kurucu unsurlar*, bütün suçlarda bulunması gereken unsurlardır. *Özel kurucu unsurlar* ise, kanunda öngörülen her bir suça özelliğini veren, o suçun yapısını oluşturan unsurlardır.

Genel kurucu unsurların neler olduğu konusunda çok değişik görüşler ileri sürülmüştür. Bu ayrıntılara girmeden belirtelim ki biz, maddi (objektif) ve manevi (sübjektif) olmak üzere, suçun iki unsuru olduğunu kabul eden görüşe taraftarız.